

Súd: Okresný súd Dunajská Streda
Spisová značka: 16C/627/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2215220694
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 04. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Novotný
ECLI: ECLI:SK:OSDS:2016:2215220694.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Dunajská Streda samosudcom Michalom Novotným v právnej veci žalobcov: 1. C. E., L.. XX. V. XXXX, bytom K. D. XX, 2. C.. G. E., L.. X. S. XXXX, bytom K. D. XX, 3. W.. O. E., G., L.. XX. I. XXXX, bytom T. XXX, 4. C.. N. E., L.. XX. L. XXXX, bytom J. XXX, spoločne zastúpených: Prosman a Pavlovič advokátska kancelária s.r.o., Trnava, proti žalovaným: 1. Slovenská autobusová doprava Dunajská Streda, akciová spoločnosť, IČO: 36 245 488, so sídlom Bratislavská cesta 918/2, Dunajská Streda, zastúpenému: JAVOR - TOKÁR advokátska kancelária, s.r.o., Bratislava, 2. KOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, IČO: 00 585 441, so sídlom Štefanovičova 4, Bratislava, o 100.000 €, takto

rozhodol:

I. Žalovaní v 1. rade a 2. rade sú povinní do troch dní od právoplatnosti rozsudku zaplatiť žalobkyni v 1. rade 12.500 €, žalobkyni v 2. rade 9.000 €, žalobkyni v 3. rade 5.000 €, žalobkyni v 4. rade 4.000 €, s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného.
II. V časti o spoločné a nerozdielne zaplatenie zo strany žalovaných v 1. a 2. rade sumy žalobkyni v 1. rade 17.500 €, žalobkyni v 2. rade 21.000 €, žalobkyni v 3. rade 15.000 €, žalobkyni v 4. rade 16.000 €, sa žaloba zamietá.
III. Žalovaní v 1. a 2. rade sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť žalobkyni v 1. rade trovy konania v sume 265,57 € (trovy právneho zastúpenia), žalobcovi v 2. rade trovy konania v sume 265,57 € (trovy právneho zastúpenia), žalobcovi v 3. rade trovy konania v sume 177,05 € (trovy právneho zastúpenia), žalobcovi v 4. rade trovy konania v sume 177,05 € (trovy právneho zastúpenia), do troch dní od právoplatnosti rozsudku do rúk Prosman a Pavlovič advokátskej kancelárie, s.r.o.

odôvodnenie:

1. Žalobcovia sa žalobou došliu súdu 17. decembra 2015 emailom a doplnenou 18. decembra 2015 písomne domáhali voči žalovaným zaplatenia súm uvedených vo výroku. V žalobe predniesli, že 17. decembra 2013 o 4.55 hod. vodič autobusu žalovaného v 1. rade v Mostovej narazil do stojaceho mikrobusu, v ktorom následkom toho na zadných sedadlách zomrel E. E., manžel a otec žalobcov. Vina vodiča bola zistená odsudzujúcim rozsudkom. Žalovaný v 1. rade bol v tom čase poistený proti zodpovednosti za škodu u žalovaného v 2. rade. Usmrtením manžela a otca žalobcov žalovaný v 1. rade zasiahol do práva na ochranu osobnosti žalobcov, najmä práva na súkromie (vytváranie vzťahov s blízkymi osobami), a tento zásah je významný, hlboký a nereparovateľný. Žalobkyňa v 1. rade stratila

manžela a psychicky sa zrútila, žalobcovia v 2. až 4. rade stratili otca, pričom žalobca v 2. rade to pociťoval intenzívnejšie, keďže s otcom býval v spoločnej domácnosti. Túto ujmu nemožno nahradiť morálnym zadosťučinením, len náhradou v peniazoch. (Spolu)Zodpovednosť žalovanej v 2. rade ako poisťovateľa vyplýva z eurokonformného výkladu zákona č. 381/2001 Z. z., v zmysle ktorého má povinné zmluvné poistenie kryť aj náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých.

2. Žalovaný v 1. rade vo vyjadrení k žalobe priznal zásah do práva žalobcov. Poukázal však na spoluzavinenie zomrelého, ktorý nebol pripútaný a sedel ako štvrtý v rade troch sedadiel, teda medzi dvoma sedadlami. Ďalej poukázal na to, že jeho zodpovednosť je krytá zmluvným poistením u žalovanej v 2. rade. Konečne spochybnil výšku požadovanej ujmy, ktorú považoval za neprimeranú.

3. Žalovaná v 2. rade obsiahlo spochybnil svoju pasívnu legitímáciu. Namietol, že právo Európskej únie a judikatúra Súdneho dvora neharmonizujú rozsah zodpovednosti za škodu v rámci právnych poriadkov členských štátov. Navyše, smernice nemajú priamu aplikovateľnosť a Súdny dvor EÚ nemá právo vykladať národné právo. Podľa názoru žalovanej slovenský zákon č. 381/2001 Z. z. nekryje zodpovednosť za nemajetkovú ujmu, ale len náhradu škody. Náhrada škody je plne odlišným inštitútom od nemajetkovej ujmy. Žalovaná v ďalšom odkázala na rozhodovaciu prax súdov Slovenskej republiky, ktorá jej pasívnu legitímáciu neuznáva.

4. Súd na prejednanie veci nariadil pojednávanie (§ 115 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) v termínoch 18. marca a 22. apríla 2016 za prítomnosti účastníkov. Na pojednávaniach súd vykonal dokazovanie

- výsluchom žalobkyne v 1. rade (zápisnica o pojednávaní č. I. 61 a 62), žalobcu v 2. rade (zápisnica o pojednávaní č. I. 62 a 63), žalobcu v 3. rade (zápisnica o pojednávaní č. I. 63 a 64) a žalobcu v 4. rade (zápisnica o pojednávaní č. I. 64),
- výsluchom svedkýň: C.. W. E. (zápisnica o pojednávaní č. I. 72), C.. R. E. (zápisnica o pojednávaní č. I. 72 a 73), W.. S. T. (zápisnica o pojednávaní č. I. 73),
- spisom Okresného súdu Galanta sp. zn. 2 T 92/2014 s pripojeným vyšetrovacím spisom, a to: zápisnice o výsluchu č. I. 31, 87, 162, pitevná správa č. I. 210, fotografie č. I. 420, rozsudok č. I. 660, a v spojení so všeobecne známymi, resp. nespornými skutočnosťami (§ 121, § 153 ods. 1 O. s. p.) zistil tento

skutkový stav:

5. a) Žalobkyňa v 1. rade je manželkou, žalobcovia v 2. až 4. rade sú synmi nebohého E. E.. Žalobkyňa v 1. rade uzavrela s nebohým E. E. manželstvo v roku 1977, neskôr sa im narodili deti, ktoré spolu vychovali. Ich manželstvo bolo harmonické, manžel mal rád ju a ona mala rada jeho. Manžel žalobkyňu v 1. rade a celú rodinu podporoval finančne, pracoval preto aj v zahraničí, snažil sa deťom zabezpečiť vzdelanie. Žalobkyňa v 1. rade sa viac starala o domácnosť, jej manžel jej však pomáhal, doma všetko opravil, spoločne záhradkárčili. Obaja sa spoločne s manželom starali najskôr o jeho matku, ktorá zomrela v roku 2012, potom o matku žalobkyne v 1. rade. Žalobcovia v 2 až 3. rade si taktiež vybudovali intenzívny vzťah k svojmu otcovi, ktorý žalobcov vychoval, podporoval v ich štúdiu, radil sa s nimi, pomáhal im v každodenných problémoch, oni sa mu za to taktiež odvdáčovali podporou a pomocou. Ich vzťah bol taktiež priateľský, radi trávili voľné chvíle spolu (výlet, kúpalisko), preberali budúcnosť. Zdravotný stav E. E. bol dobrý, pravidelne chodieval na zdravotné prehliadky, keďže napriek dôchodkovému veku naďalej pracoval.

b) Dňa 17. decembra 2013 ráno okolo 4.45 hod. E. E. v K. D. nastúpil do mikrobusu EČV: D.-XXXBZ na cestu do práce, kde si sadol dozadu na stredné sedadlo z troch, po jeho stranách sedela vždy jedna osoba; bezpečnostnými pásmi sa nepripútal. V obci C. mal mikrobús zobrať ďalšieho cestujúceho, preto jeho vodič zastal na pravej krajnici cesty. V tom čase si na zadné trojsedadlo presadala zo stredného radu ďalšia cestujúca, keď do mikrobusu zozadu narazil autobus EČV: K.-XXXAZ prevádzkovaný žalovaným v 1. rade na pravidelnej linke, ktorý viedol vodič - zamestnanec žalovaného v 1. rade, jazdiaci v tom čase vyššou než povolenou rýchlosťou. Nárazom autobusu došlo k deformácii zadnej časti mikrobusu a prenosu násillia na interiér vozidla a osoba v ňom. Telo E. E. po náraze najskôr narazilo do operadla sedadla, čím došlo k vykľutiu hrudnej chrbtice dopredu, k jej zlomeniu, roztrhnutiu srdcovnice a krvácaniu do brušnej dutiny; hlava E. E. narazila o opierku hlavy na sedadle. V reakcii nato došlo k vymršteniu tela E. E. dopredu, v dôsledku čoho narazil do opierky predných sedadiel. Krvácanie do

brušnej dutiny (strata 2,5 l krvi) viedlo u E. E. k traumaticko-hemoragickému šoku, opuchu mozgu a smrti, ktorá bola jednoznačným dôsledkom poranení utrpенých pri uvedenom náraze. Pripútanie bezpečnostným pásmom by však nebolo v žiadnom prípade zabránilo vzniku týchto smrteľných poranení. Smrti E. E. sa taktiež nedalo zabrániť ani okamžitým poskytnutím laickej alebo lekárskej prvej pomoci. Vodič - zamestnanec žalovaného v 1. rade bol za tento skutok (kvalifikovaný ako trestný čin všeobecného ohrozenia podľa § 285 ods. 1, ods. 3 Trestného zákona v jednočinnom súbehu s prečinom ublíženia na zdraví podľa § 158 Tr. z.) rozsudkom Okresného súdu Galanta č. k. 2 T 92/2014-660 právoplatným 21. októbra 2014 odsúdený na trest odňatia slobody 3 roky s podmieneným odkladom na 4 roky a trest zákazu činnosti na 5 rokov. Okrem toho mu bolo uložené verejne sa ospravedlniť žalobcovi v 3. rade. Žalovaný v 1. rade bol v tom čase poistený proti zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel u žalovanej v 2. rade.

c) Žalobkyňa v 1. rade sa v dôsledku smrti manžela psychicky zrútila, po určitý čas len ležala a plakala, nedokázala pochopiť, prečo sa to stalo práve jej. Musela preto vyhľadať aj odbornú psychologickú a psychiatrickú pomoc, ktorú využíva doteraz a užíva aj ňou predpísané lieky. Zostala sama na starostlivosť o dom, o matku, ktorá je ťažko chorá. Život žalobkyne sa smrťou jej manžela zmenil v základoch. Keďže manžel zahynul pred Vianocami, spájajú sa jej odvtedy Vianoce s touto udalosťou. Žalobca v 2. rade v čase nehody býval s priateľkou (terajšou manželkou) u rodičov. Stratou svojho otca niesol ťažko, veľa plakal, bol podráždený, a cíti ju dodnes, keďže ich vzťah bol v čase jeho smrti vďaka spoločnej domácnosti blízky. Pred jeho smrťou sa chceli s priateľkou osamostatniť, smrť otca osamostatnenie o nejaký čas oddialila, pretože žalobca v 2. rade zostal určitý čas bývať so žalobkyňou v 1. rade. Okrem toho musel žalobca zastúpiť otca aj v každodenných prácach v dome a domácnosti. Žalobca v 3. rade býva od roku 2011 so svojou manželkou v obci T. (susedná obec pri K. D.) a v čase nehody mal 10 mesačnú dcéru, ku ktorej mal zomrelý tiež vrúcny vzťah. Smrť svojho otca bola preňho šokom, jeho stratu a prázdnotu tým spôsobenú stále cíti, bolesť a smútok sa zabudnúť nedajú. Uzatvoril sa do seba a nechcel sa rozprávať ani s blízkymi. Po jeho smrti musel taktiež pomáhať matke, ktorá na nich preniesla časť otcových úloh.

Žalobca vo 4. rade býva od roku 2008 s družkou v J. (okr. Komárno), asi 84 km od K. D., deti nemá. Po smrti otca bol vo veľmi zlom psychickom stave, mal strach z vlastnej smrti, dlho odmietal uveriť tomu, čo sa stalo, veril, že otec sa medzi nich vráti. Pred smrťou žalobca vo 4. rade rodičov navštevoval niekoľkokrát do mesiaca a trávil s nimi všetky sviatky.

5. Takto zistený skutkový stav vyplýva z vykonaných dôkazov hodnotených vo vzájomnej súvislosti (§ 132 O. s. p.).

Jednotlivé skutkové zistenia v podstate bezrozporne vyplývajú z vykonaných dôkazov. Skutkové závery o vzťahoch žalobcov k zomrelému E. E., ako aj o vplyve jeho smrti na nich vyplývajú z ich výpovedí, ako aj výpovedí svedkýň, a v podstate zo strany žalovaných neboli nijako spochybnené. Priebeh dopravnej nehody a jej vplyv na poranenia a smrť E. E. vyplývajú z obsahu spisu Okresného súdu Galanta 2 T 92/2014 a k nemu pripojeného vyšetrovacieho spisu a jeho zistením a posúdením je súd podľa § 135 ods. 1 O. s. p. viazaný. To, že autobus žalovaného v 1. rade bol krytý poistením u žalovanej v 2. rade, nebolo v konaní vôbec sporné.

6. Súd nevykonal navrhované dokazovanie znaleckým posudkom, resp. doplnkom k znaleckému posudku na posúdenie otázky vplyvu nepripútania sa zomrelého, resp. jeho sedenia medzi sedadlami. Otázkou vplyvu nepripútania sa zomrelého sa zaoberal už znalecký posudok spracovaný v trestnom konaní, v ktorom sa jasne konštatuje, že vzhľadom na charakter nehodového deja (náraz zozadu) by ani pripútanie sa bezpečnostnými pásmi nemalo na vzniknuté zranenia vplyv. V otázke počtu osôb sediacich na zadnom sedadle mikrobuse možno vyjsť skutočne z toho, že tam v čase nárazu sedeli štyri osoby (hoci išlo o trojsedadlo). Už z pitevnej správy je však zrejmé, že zranenia zomrelého vznikli práve stretom tela s operadlom sedadla, na ktorom sedel (náraz smeroval zozadu), takže nie je zrejmé, z čoho žalovaný v 1. rade vyvodzuje, že zomrelý za chrbtom opierku nemal. Ako však bude uvedené ďalej, na nároky žalobcov nemá vplyv, kde zomrelý sedel v čase nárazu, keďže mikrobuse v tom čase stál, nastupovalo sa doňho, čo je práve čas, ktorý je určený aj na prípadné presúvanie sa v rámci neho. Vzhľadom na to podľa názoru súdu otázka, kde zomrelý sedel, nemá pre posúdenie nárokov žalobcov vplyv a nie je potrebné na jej zistenie vykonávať ani ďalšie dokazovanie, takže ani dôkaz znaleckým posudkom, ktorý žalovaný v 1. rade navrhoval.

Právne vec súd posúdil takto:

I. Nárok voči žalovanému v 1. rade

7. Podľa § 11 ods. 1 Občianskeho zákonníka má fyzická osoba (človek, § 7 ods. 1 Obč. zák.) právo na ochranu osobnosti. Podľa dnes už ustálenej judikatúry (porov. rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 Cdo 77/2009, 5 Cdo 265/2009, 4 Cdo 168/2009, 2 Cdo 194/2011, 3 Cdo 228/2012, R 1/2015) je súčasťou práva na ochranu osobnosti i právo na súkromie a rodinný život, ktoré v sebe zahŕňa tiež právo fyzickej osoby na spolužitie s ďalšími osobami, predovšetkým s členmi rodiny. Súčasťou práva na súkromie je právo na rodinný život. Podstatou rodinného života je oprávnenie fyzickej osoby utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny založené na silných citových väzbách. Ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni naplno naplňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) ujma. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločensťva (vzťahu) s blízkou osobou. Zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti.

Zákon nedefinuje pojem zásah ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté osobnostné práva, najmä právo na súkromný a rodinný život. Je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie, ktoré má v zákone uvedené znaky. Týmto znakmi sú predovšetkým neoprávnenosť zásahu a jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na chránené osobnostné práva fyzickej osoby. Medzi neoprávneným zásahom a poškodením (ohrozením) niektorého z osobnostných práv musí byť vzťah príčinnej súvislosti.

8. Zo zisteného skutkového stavu je zrejmé, že nebohý E. E. bol 17. decembra 2013 manželom žalobkyne v 1. rade a otcom žalovaných v 2. až 4. rade. Medzi žalobcami a zosnulým tak existoval rodinný - priamy príbuzenský vzťah, ktorý nebol len formálny, ale aktívny živý. Taktiež je dokázané, že zamestnanec žalovaného v 1. rade, ktorý v rámci svojich pracovných povinností viedol linkový autobus žalovaného v 1. rade, svojím protiprávnym konaním spôsobil smrť E. E. - manžela a otca žalobcov, za čo bol aj právoplatne odsúdený rozsudkom trestného súdu. Smrťou E. E. došlo k pretrhnutiu rodinných a súkromných vzťahov žalobcov k nemu. Podľa už uvedeného výkladu tak toto protiprávne konanie v priamej príčinnej súvislosti negatívne zasiahlo do práva žalobcov na ochranu súkromia a rodinného života, teda do zásahu do práva na ochranu osobnosti podľa § 13 ods. 1 Obč. zák.

Pokiaľ ide o zodpovednosť žalovaného v 1. rade za tento zásah, podľa judikatúry (porov. cit. 3 Cdo 228/2012) treba aj v právnych vzťahoch z ochrany osobnosti aplikovať analogicky ustanovenie § 420 ods. 2 Obč. zák., podľa ktorého je škoda spôsobená právnickou osobou aj vtedy, ak bola spôsobená pri jej činnosti tými, ktorých na túto činnosť použila. V prerokúvanej veci zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že autobus, ktorý narazil do mikrobusu, v ktorom sa viedol E. E., jazdil na pravidelnej linke žalovaného v 1. rade - prevádzkovateľa verejnej autobusovej dopravy a viedol ho voči - jeho zamestnanec. Na základe cit. ustanovenia § 420 ods. 2 Obč. zák. tak za škodu spôsobenú pri prevádzke tohto autobusu na pravidelnej linke vodičom zodpovedá žalovaný v 1. rade, keďže prevádzkovanie autobusovej dopravy patrí k jeho „činnosti“ a na túto „činnosť“ použil vodiča, ktorý autobus viedol a ktorého protiprávnou činnosťou tak došlo k smrti E. E. a zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcov.

9. Podľa § 13 ods. 1 Obč. zák. má fyzická osoba právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, odstránili ich následky a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie. Citované ustanovenie neobsahuje taxatívny, ale len demonštratívny výpočet prostriedkov ochrany osobnosti. V prerokúvanej veci neprichádza do úvahy zdržiavacia (negatívna) ani odstránenie ich následkov, keďže zásah v podobe smrti človeka - aj keď trvá - je (za súčasného stavu vedeckých poznatkov) neodstrániteľný. Preto je neodstrániteľné prerušenie rodinných a súkromných vzťahov, ktoré takáto smrť vyvolala, takže uložiť odstránenie následkov by bolo nemožné. Prichádza preto do úvahy len poskytnutie zadosťučinenia.

10. Zo súvislosti § 13 ods. 1 a 2 Obč. zák. možno vyvodiť, že zadosťučinenie by malo byť predovšetkým morálne, keďže zadosťučinenie v peniazoch možno priznať len pri kvalifikovanom zásahu. Podľa názoru súdu však smrť blízkeho príbuzného (manžela a otca žalobcov), ku ktorému v čase jeho smrti existovali intenzívne a živé rodinné väzby, nemožno odčiniť iným spôsobom než poskytnutím finančného zadosťučinenia podľa § 13 ods. 2 Obč. zák. V takom prípade má súd podľa § 13 ods. 3 Obč. zák. výšku náhrady určiť s prihliadnutím na závažnosť ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu došlo.

Vychádzajúc z cit. ustanovenia § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje zákon žiadne medze. Pre určenie spôsobu a výšky zadosťučinenia možno z § 13 ods. 3 Obč. zák. vyvodiť dve taxatívne dve kritéria: závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy (čím závažnejšia je čo do svojej intenzity i svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia) a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (pričom vždy musia byť zisťované okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne, napríklad, aký je podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu). Druhé kritérium (okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo), je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila. Tým je sledovaný cieľ, aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor, a v súlade s princípom spravodlivosti pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať (inak by postupoval v rozpore s ustanovením § 153 ods. 2 O. s. p.), je ohraničená výškou navrhovateľom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejماً zo žalobného návrhu (§ 79 ods. 1 O. s. p.).

11. Pokiaľ ide o druhé kritérium - okolnosti, za ktorých k zásahu došlo, súd vychádza z toho, že konanie zamestnanca žalovaného v 1. rade naplnilo skutkovú podstatu trestného činu, teda zásah bol naplnený konaním, ktoré bolo aj trestným činom. Išlo o trestný čin nedbanlivostný. Neboli tvrdené ani zistené žiadne ďalšie priťažujúce, ale ani poľahčujúce okolnosti, ktoré by sa na strane žalovaného v 1. rade mohli brať do úvahy (nevyhovujúci technický stav vozidla, nedodržiavanie technických alebo bezpečnostných predpisov a pod.).

Rovnako však súd nezistil ani žiaden podiel zomrelého E. E. na svojej smrti. Ako už bolo naznačené, zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že mikrobus, v ktorom sedel, v čase nehody stál na krajnici. Podľa názoru súdu je práve okamih státia vozidla časom, kedy sa doň nastupuje a vystupuje (porov. § 24 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke v znení účinnom k 17. decembru 2013), čoho dôsledkom môže byť aj presúvanie osôb vo vozidle, preskupovanie sa na sedadlách a podobne. Vzhľadom na to podľa názoru súdu práve v čase zastavenia a státia nemožno od osôb vo vozidle očakávať, že budú mať bezvýhradne zapnuté bezpečnostné pásy, resp. že sa budú bezvýhradne zdržiavať len v sediacej polohe na určenom sedadle. V tomto zmysle treba vykladať aj povinnosť použiť bezpečnostné pásy v zmysle § 8 ods. 1 cit. zák. č. 8/2009 Z. z., ako aj požiadavku § 5 ods. 2 nariadenia vlády č. 554/2006 Z. z., aby vo vozidlách používaných v nepravideľnej doprave nebol počet prepravovaných osôb väčší než počet uvedený v evidencii. Pokiaľ je vozidlo v pohybe a vystupuje a nastupuje sa doň, nemožno od cestujúcich v ňom očakávať, že budú všetci sedieť so zapnutými pásmi nepohnute na svojich miestach. To by robilo vystúpenie a nastúpenia celkom nemožným. Preto ani zomrelý nebol v čase svojej smrti povinný použiť ani bezpečnostný pás, ani sedieť presne na svojom mieste (sedadle). V dôsledku toho nemožno to, že ho nepoužil alebo tam nesedel, považovať za jeho podiel na svojej smrti.

12. Pri posudzovaní „závažnosti nemajetkovej ujmy“ v rodinných vzťahoch ako druhého kritéria v zmysle § 13 ods. 3 Obč. zák. nemožno vychádzať len zo subjektívnych predstáv sudcu o význame toho-ktorého rodinného a súkromného vzťahu. Naopak, je potrebné čiastočne sa orientovať podľa významu, ktorý určitému vzťahu priznáva zákonodarca napríklad tým, že určitým vzťahom dáva prednosť pred inými a pod. V prerokovanej veci došlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcov, ktorí však boli vo vzťahu k zomrelému v rôznych príbuzenských vzťahoch, ale aj intenzita ich rodinných a súkromných vzťahov k nemu bola odlišná.

a) Žalobkyňa v 1. rade žila s nebohým E. E. v manželstve a spoločnej domácnosti takmer 37 rokov. Zo zisteného skutkového stavu je zrejmé, že obaja spolu žili riadnym a harmonickým manželským životom, spoločne sa starali o domácnosť, o deti a o chorých príbuzných. Zo zisteného skutkového stavu taktiež nevyplynuli také okolnosti, z ktorých by bolo možné usudzovať na skorú prirodzenú smrť nebohého

alebo rozpad manželstva so žalobkyňou, v dôsledku čoho bolo možné očakávať, že žalobkyňa bude s manželom žiť vo vytvorenom vzťahu naďalej. Smrť manžela znamenala pre žalobkyňu v 1. rade náhle prerušenie intenzívnych väzieb na najbližšiu osobu, s ktorou prežila podstatnú časť svojho života a ku ktorej mala vybudovaný silný a blízky vzťah. Následky toho zásahu sa prejavili nielen v bežnom pociťovaní zármutku nad stratou príbuzného, ale aj v psychických problémoch, ktoré musela kompenzovať až medikamentóznou liečbou. Tieto následky pritom pretrvávajú v podstate doteraz. Už zo Zákona o rodine (č. 36/2005 Z. z.) pritom vyplýva, že vzťah medzi manželmi je najbližším príbuzenským vzťahom, z ktorého vyplývajú najosobnejšie vzájomné povinnosti (žiť spolu, byť si verný, spoločne sa starať, § 18 Zák. o rodine), z čoho je zrejmé, že aj právny poriadok považuje vzťahy medzi manželmi za mimoriadne dôležité a ochranyhodné, takže zásah do nich je potrebné hodnotiť osobitne prísne. Vzhľadom na tieto okolnosti, ako aj na okolnosti opísané vyššie týkajúce sa okolností, za ktorých došlo k zásahu, považoval súd za primerané finančné zadostučinenie sumu 12.500 €.

b) Žalobcovia v 2. až 4. rade ako synovia nebohého E. E.. Podľa názoru súdu zo všeobecných skúseností ľudského života, ale aj z niektorých noriem právneho poriadku (napr. prednosti manželského výživného pred výživným pre rodičov) možno dospieť k poznaniu, že vzťah dospelých detí k rodičom nie je natoľko intenzívny ako napríklad vzťah rodičov k deťom alebo vzájomný vzťah manželov vo fungujúcom harmonickom manželstve. Tento poznatok je dôsledkom ľudskej prirodzenosti, kedy sa deti postupne odpútavajú od rodičov, hľadajú si vlastné známosti, lásky a manželstvá, s ktorými zakladajú nové životné spoločenstvá, ktoré sa stávajú centrom ich záujmu. Tým postupne slabne intenzita rodinných a súkromných vzťahov detí k rodičom, pretože ťažisko ich súkromného a rodinného života sa v prvom rade presúva do ich novej rodiny a intenzívnejšie vzťahy sa budujú s manželom (životným partnerom) a spoločnými deťmi. Napokon, už v Biblii možno čítať, že „muž opustí svojho otca i svoju matku a prilipne k svojej manželke a budú jedným telom“ (Genesis 2, 24). Neznamená to teda, že by dospelé deti prestali mať vzťah k svojim rodičom úplne, ale len toľko, že intenzita tohto vzťahu klesá v porovnaní so vzťahom, ktorý si k sebe vytvárajú manželia alebo ktorý majú rodičia k svojim deťom.

V prerokovanej veci v čase smrti E. E. žil s ním v spoločnej domácnosti len žalobca v 2. rade, no aj to s priateľkou, s ktorou sa chceli osamostatniť. Žalobca v 3. rade žil v tom čase už dva roky v susednej obci, mal manželku a dcéru. Napokon, žalobca vo 4. rade žil už viac než päť rokov v úplne inom okrese. Uvedené skutkové okolnosti podľa názoru súdu jednoznačne preukazujú, že v čase smrti E. E. s ním ako s otcom spomedzi synov mal najintenzívnejšie rodinné a súkromné vzťahy žalobca v 2. rade, ktorý s ním bol v každodennom kontakte a ktorý bol jeho smrťou aj najviac zasiahnutý. Preto súd považoval v jeho prípade za primeranú sumu 9.000 €. Žalobcovia v 3. a 4. rade naopak neboli so svojim otcom v každodennom kontakte, pretože žili so svojimi manželkami/partnerkami a tieto rodiny sa stali centrom ich rodinných vzťahov. Preto aj keď obaja títo žalobcovia, a osobitne žalobca vo 4. rade, boli otcovou smrťou zasiahnutý, nemožno podľa názoru súdu hodnotiť ich vzťah k otcovi (ako súčasť ich rodinného a súkromného života) za natoľko intenzívny, ako je tomu v prípade žalobkyne v 1. rade, resp. žalobcu v 2. rade. Preto súd považoval nemajetkovú ujmu na rodinnom a súkromnom živote u týchto žalobcov v 3. a 4. rade za výrazne menšiu než u zvyšných dvoch žalobcov a považoval za primeranú priznať im náhrady 5.000 €, resp. 4.000 €.

13. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súd okrem iného vychádzal aj z dostupných rozhodnutí Najvyššieho súdu SR v podobných prípadoch. Tak napr. v už citovanej veci 4 Cdo 139/2011 priznali súdy rodičom dieťaťa zomrelého pri dopravnej nehode sumu 15.000 €, pričom ako bolo uvedené, rodinné a súkromné vzťahy rodiča k dieťaťu sú omnoho silnejšie než smerom naopak. Vo veci 3 Cdo 228/2012 bolo priznaných pri strate manželky a syna, teda dvoch najbližších osôb, 23.000 €. Taktiež vo veci 1 Cdo 77/2009 bolo priznaných 6.600 € za úmrtie syna a brata a vo veci 2 Cdo 194/2011 8.300 € za smrť manžela.

Súd sa v tejto súvislosti nestotožnil s poukazmi žalobcov na rozsudky iných súdov, ktoré v podobných situáciách priznali 22.130, 30.000, či dokonca 100.000 €. Predovšetkým, úlohou súdov pri priznávaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch nie je „súperiť“ o to, kto prizná pozostalým viac. Naopak, ako vyplýva z judikatúry najvyššieho súdu, každé priznanie určitej sumy musí byť riadne a spoľahlivo odôvodnené skutkovými okolnosťami prípadu. Na druhej strane však povaha náhrady nemajetkovej ujmy vylučuje možnosť akokoľvek spoľahlivej kvantifikácie. V týchto prípadoch sa totiž peniazmi odškodňuje niečo, čo samo osebe žiadnu majetkovú hodnotu nemá (osobnosť človeka), a preto je akákoľvek presnejšia kvantifikácia uplatňovaných súm nemožná. Práve preto však súd musí pristupovať k priznávaniu týchto súm obozretne a triezvo a nepriznávať excesívne sumy, ktoré síce lahodia žalobcom, ale sú zjavne nereálne vo vzťahu k priemerným majetkovým a príjmovým pomerom v

Slovenskej republiky (ak ide o nároky podľa slovenského práva). Priznanie súm, ktoré niekoľkokrát - a stonásobne prevyšujú napríklad priemerný mesačný zárobok a sú preto (najmä z hľadiska priemerného pôvodcu zásahu) reálne nesplateľné, nemožno v žiadnom prípade považovať za primerané finančné zadostučinenie za akýkoľvek zásah do práv na ochranu osobnosti. Osobitne je potrebné vyvarovať sa toho, aby boli priznávané náhrady nemajetkovej ujmy v takmer „trestnej“ výške, teda vo výške, ktorá pôsobí viac ako trest pre pôvodcu zásahu než náhrada pre dotknuté osoby. Takéto trestné sumy (známe napr. v Spojených štátoch amerických pod označením punitive damages) sú totiž kontinentálnemu právu, ku ktorému sa radí aj Slovenská republika, neznáme (porov. napr. rozsudok Spolkového súdneho dvora sp. zn. IX ZR 149/91, ktorým bol pre rozpor s verejným poriadkom odopretý výkon rozsudku odsudzujúceho na platenie punitive damages). Ak by sa však rozlišovalo v sumách priznávaných voči fyzickým osobám a právnickým osobám podľa ich schopnosti platiť, znamenalo by to, že náhrada nemajetkovej ujmy by mala jednoznačne trestný charakter, keďže jej výška by sa určovala s prihliadnutím na osobu pôvodcu (páchateľa), čo je typický rys trestného práva. Z toho vyplýva, že náhradu nemajetkovej ujmy možno voči fyzickým a právnickým osobám priznávať len podľa tých istých kritérií, a pri určovaní ich celkovej výšky prihliadať aj na ich všeobecnú primeranosť v podmienkach Slovenskej republiky.

V neposlednom rade treba taktiež súhlasiť s názorom žalovaného v 1. rade, že je z hľadiska právnej istoty a hodnotovej jednoty právneho poriadku ťažko zlučiteľné, aby priznávané náhrady nemajetkovej ujmy za smrť blízkych príbuzných niekoľkonásobne prevyšovali sumy jednorazového odškodnenia, na ktoré by tieto osoby mali nárok podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v prípade úmrtia pri pracovnom úraze.

II. Nárok voči žalovanému v 2. rade

14. Nárok voči žalovanej v 2. rade zakladajú žalobcovia na tom, že ako poisťovateľ je povinný uhradiť za svojho poisteného - žalovaného v 2. rade, resp. jeho vodiča, škodu spôsobenú premávkou motorového vozidla.

15. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení účinnom k 17. decembru 2013 sa poistenie zodpovednosti sa vzťahuje na každého, kto zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uvedeného v poistnej zmluve. Podľa § 4 ods. 2 písm. a) cit. zákona má poistený z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému nároky na náhradu (okrem iného) nákladov pri usmrtení, ak ku škodovej udalosti, pri ktorej táto škoda vznikla a za ktorú poistený zodpovedá, došlo v čase trvania poistenia zodpovednosti (ods. 4). Podľa § 15 ods. 1 cit. zákona potom poškodený môže svoj nárok uplatniť priamo voči poisťovateľovi. Z citovaných ustanovení tak vyplýva, že predpokladom priameho nároku poškodeného voči poisťovateľovi je jednak vznik nároku, ktorý je vôbec krytý poistením zodpovednosti (spomedzi nárokov určených v § 4 ods. 2 cit. zákona), jednak existencia poistenia zodpovednosti prevádzkovateľa vozidla za takúto škodu. Trvanie poistenia žalovaného v 1. rade u žalovanej v 2. rade v čase nehody (17. decembra 2013) v konaní nebolo sporné. Preto súd skúmal, či je splnená podmienka existencie krytého nároku.

16. V prerokúvanej veci žalobcovia uplatňujú nie nárok na náhradu škody, ale nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Žalovaná v 2. rade pritom tvrdí, že ide o odlišný nárok než nárok na náhradu škody, preto tento nárok nie je krytý uzavretým povinným zmluvným poistením. V tomto smere možno so žalovanou súhlasiť, tak, ako to uviedol už Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 4 Cdo 168/2009, na ktorý sa žalovaná odvoláva.

17. Ustanovením § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 381/2001 Z. z. sa do slovenského právneho poriadku implementovali ustanovenia smernice Rady 72/166/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, ako aj druhej smernice Rady 84/5/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (v súčasnosti kodifikované v spoločnej smernici č. 2009/103/ES o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a kontrole plnenia tejto povinnosti). Z tabuľky zhody predloženej na rokovanie Národnej rady Slovenskej republiky (II. volebné obdobie, parlamentná tlač 979) vyplýva, že ustanovením § 662 Obch. zák. sa implementuje čl. 1 smernice č. 72/166/ESH a čl. 3 smernice č. 84/5/EHS.

Podľa čl. 1 druhého bodu smernice č. 2009/103/ES „poškodený“ znamená akúkoľvek osobu oprávnenú na náhradu, pokiaľ ide o akúkoľvek škodu spôsobenú motorovými vozidlami. Podľa čl. 3 cit. smernice každý členský štát prijme... všetky vhodné opatrenia, aby zabezpečil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na jeho území je pokrytá poistením. Rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia sa určia na základe opatrení uvedených v prvom pododseku... Poistenie... povinne pokrýva... ujmy na zdraví.

Výkladom citovaných ustanovení (resp. obsahovo totožných ustanovení smerníc 72/166/EHS a 84/5/EHS) sa zaoberal Súdny dvor Európskej únie vo svojom rozsudku z 24. októbra 2013 vo veci C-22/12, Katarína Haasová proti Rastislavovi Petříkovi, Blanke Holingovej, v ktorom rozhodol že (citácie po rekodifikácii, pozn.) čl. 3 ods. 1 smernice 2009/103/ES sa má vykladať tak, že povinné zmluvné poistenie má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Súdny dvor EÚ v tejto súvislosti vyslovil, že smernica ponecháva členským štátom právo určiť, aká škoda bude krytá a aké budú podmienky poistenia, no ich sloboda v tomto smere bola neskôr obmedzená (ods. 43 a 46). Medzi jazykovými verziami čl. 3 poslednej vety smernice 2009/103/EHS sú rozdiely, avšak s prihliadnutím na ich účel a štruktúru treba tento pojem interpretovať tak, že medzi škody, ktoré sa musia nahradiť, patrí nemajetková ujma, ktorej náhrad na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore (ods. 47 až 50). Súdny dvor EÚ navyše dodal, že na veci nič nemení ani zaradenie § 11 a 13 Občianskeho zákonníka do inej časti než úpravy náhrady škody- Ak totiž zodpovednosť poisteného vznikla z dopravnej nehody a mala občianskoprávnu povahu, nič nenasvedčuje, že na túto zodpovednosť sa nevzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú uvedené smernice (ods. 57 a 58).

18. Podľa názoru súdu uvedený rozsudok jednoznačným spôsobom rieši otázku zodpovednosť žalovanej v 2. rade a jej námietky celkom zjavne ignorujú jasné závery vyslovené Súdnym dvorom EÚ. Uvedeným rozsudkom je prekonaný aj skorší názor Najvyššieho súdu SR v konaní 4 Cdo 168/2009, na ktorý žalovaná v 2. rade odkazuje, takže právnym názorom v ňom vysloveným sa nemožno ďalej riadiť. Argumenty žalovanej o systematickej odlišnosti nároku na náhradu škody a náhrady nemajetkovej ujmy sú vyvrátené závermi Súdného dvora EÚ v ods. 57 a 58 uvedeného rozsudku. V týchto odsekoch, na rozdiel od tvrdenia žalovanej, Súdny dvor EÚ nevykladal naše národné právo. Naopak, Súdny dvor vykladal právo Európskej únie. Podstatou citovaných odsekov nie je tvrdenie, že nárok podľa § 13 ods. 2 Obč. zák. je nárokom na náhradu škody podľa práva Slovenskej republiky. V citovaných odsekoch však Súdny dvor zdôrazňuje, že bez ohľadu na systematické zaradenie určitého ustanovenia v národnom právnom predpise, ak toto ustanovenie upravuje občianskoprávnu zodpovednosť vznikajúcu v prípade dopravnej nehody, má sa takéto ustanovenie považovať za „opatrenie... určujúce rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia“ v zmysle čl. 3 prvej a druhej vety smernice 2009/103/EHS. Inak povedané, Súdny dvor v tomto odseku v podstate vyslovil, že pojem „zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel“ používaný v smernici 2009/103/EHS treba vykladať čiastočne autonómne a podradiť podeň aj také nároky, ktoré národné právo nezaraďuje medzi nároky „na náhradu škody“ v prísnom slova zmysle, ak ich podstata je podobná (teda občianskoprávny charakter a vznik v dôsledku protiprávnej udalosti - dopravnej nehody). Už z výkladov v bodoch 7 až 13 tohto rozsudku vyplýva, že z ustanovenia § 13 ods. 2 Obč. zák. vzniká v prípade protiprávnej udalosti - dopravnej nehody nárok na náhradu nemajetkovej ujmy aj v peniazoch. Tento nárok má pritom občianskoprávny charakter a v podstate sa svojou povahou približuje objektívnej zodpovednosti za škodu. Z uvedených dôvodov treba v zmysle záverov citovaného rozsudku Súdného dvora článok 3 ods. 1 smernice 2009/103/ES vykladať tak, že pod pojem „opatrenie... určujúce rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia“ sa musí zaradiť aj § 13 ods. 2 Obč. zák. upravujúci tento nárok a tento nárok musí byť podľa národného práva krytý poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

19. Možno v ďalšom súhlasil so žalovanou v 2. rade, že smernice nemôžu ukladať povinnosti jednotlivcom, ale len členským štátom. No podľa ustálenej judikatúry Súdného dvora sa musia vnútroštátne ustanovenia v konaní vo veci samej v čo najväčšej miere vykladať a uplatňovať v súlade so smernicami. Vnútroštátne súdy teda musia vnútroštátne právo v najväčšej možnej miere vykladať v zmysle znenia a účelu smernice, aby bol dosiahnutý výsledok, ku ktorému táto smernica smeruje (porov. z posledného obdobia napr. rozsudok SD z 25. apríla 2013, C-81/12, Asociația ACCEPT proti Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, ods. 71). Vyžaduje sa, aby vnútroštátne súdy urobili všetko, čo je v ich právomoci, berúc do úvahy celé vnútroštátne právo a uplatniac ich výkladové metódy, s cieľom

zaručiť úplnú účinnosť predmetnej smernice a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným smernicou (porov. z posledného obdobia rozsudok SD z 24. januára 2012, C-282/10, Maribel Dominguez proti Centre informatique du Centre Ouest Atlantique a Préfet de la région Centre, ods. 27).

Z citovaných zásad tak pre súdy Slovenskej republiky vyplýva povinnosť, aby pri výklade ustanovení zákona č. 381/2001 Z. z. v čo najväčšej možnej miere vzali do úvahy znenie a účel tých ustanovení smernice, na ktorých implementáciu bolo toto ustanovenie do nášho právneho poriadku zavedené, aby zaručili tejto smernici úplnú účinnosť. Podľa už uvedeného bolo toto ustanovenie zavedené do právneho poriadku na účel implementácie čl. 1 a čl. 3 smernice 2009/103/EHS. Preto je povinnosťou súdov prihlíadať na znenie a účel tohto ustanovenia smernice pri výklade ustanovení uvedeného zákona.

20. Ako už bolo uvedené, rozsah poistného krytia je upravený v § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. Podľa názoru súdu možno znenia a účel smernice dosiahnuť výkladom pojmov uvedených v tomto ustanovení, a to konkrétne pojmu „náklady pri usmrtení“. Pojem „náklady“ totiž - na rozdiel od názoru žalovanej - nevyžaduje nevyhnutne obmedzenie len na vynaložené peňažné sumy na určité konkrétne účely. Takýto výklad by možno vyžadovalo slovo „výdavky“, nie však slovo „náklady“. Náklad je totiž širší pojem než výdavok, pretože označuje každé negatívne zaťaženie určitou peňažnou sumou, nielen priamo vynaložené peňažné výdavky. Pod pojem náklad teda možno subsumovať aj nároky tretích osôb, ktoré je v súvislosti s usmrtením potrebné uspokojiť, aj keď im nepredchádzali žiadne peňažné výdavky v pravom slova zmysle. Na základe toho tak možno pod tento pojem podradiť aj nároky podľa § 13 ods. 2 Obč. zák., keďže aj tu ide o nároky, ktoré je potrebné v súvislosti s usmrtením vynaložiť, teda na ktoré vznikne nositeľom osobnostných práv nárok. Týmto výkladom je možné zabezpečiť, že právo Slovenskej republiky bude v súlade s právom Európskej únie, konkrétne v súlade s čl. 1 a čl. 3 smernice 2009/103/ES tak, ako ju interpretoval Súdny dvor Európskej únie v rozsudku vo veci C-22/12.

Na základe toho tak treba uzavrieť, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. treba vyložiť tak, že poistenie zodpovednosti kryje (za splnenia ostatných podmienok v ods. 4) aj nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a pozostalí (ako poškodení) môže tieto nároky v zmysle § 15 ods. 1 cit. zákona uplatniť priamo proti poisťovateľovi, a to rovnako ako všetky ostatné nároky na náhradu škody. V prerokúvanej veci z bodov 7 až 13 tohto rozsudku vyplýva, že žalobcovia majú nárok na náhradu nemajetkovej ujmy voči žalovanému v 1. rade. Túto ujmu tak v zmysle § 4 ods. 2 a 4 zákona č. 381/2001 Z. z. kryje poistenie zodpovednosti za škodu, ktoré mal žalovaný v 1. rade uzavreté u žalovanej v 2. rade, takže žalovaná v 2. rade je povinná nahradiť žalobcom aj túto ujmu. Preto žalobcovia dôvodne podľa § 15 ods. 1 Obč. zák. uplatňujú svoje nároky aj proti žalovanej v 2. rade, a ich žaloba je opodstatnená aj voči nej.

III. Povaha záväzku žalovaných

21. Žalobcovia žiadali žalovaných zaviazat' na solidárne zaplatenie ich nárokov. Podľa § 511 ods. 1 Obč. zák. však možno spoločné a nerozdielne zaplatenie od viacerých dlžníkov žiadať len vtedy, ak to ustanovuje zákon, rozhodnutie alebo dohoda. Dohoda ani rozhodnutie v prerokúvanej veci nie sú základom nároku žalobcov voči žalovaným. Zo zákona (§ 15 zákona č. 381/2001 Z. z., ale ani z iného predpisu) však povinnosť poisťovateľa plniť spoločne a nerozdielne so škodcom, resp. pôvodcom zásahu nevyplýva. Z tohto dôvodu súd nemohol vyhovieť žalobe žalobcov v takom znení, v akom ju podali, teda aby boli žalovaní zaviazaní zaplatiť im žalované plnenie spoločne a nerozdielne.

22. Na druhej strane však podľa konštantnej judikatúry platí, že súd nie je pri vydávaní rozsudku viazaný doslovným znením petitu žalobcu, ale môže ho upraviť tak, aby zodpovedal zákonu (stála judikatúra, porov. napr. rozsudok NS SR 5 Cdo 254/2009, nález ÚS SR I. ÚS 122/2012, ale aj uzn. Krajského súdu v Trnave 25 Co 357/2014). Jediným limitom pre súd je ustanovenie § 153 ods. 2 a contrario O. s. p., ktoré okrem výnimočných prípadov zakazuje súdu priznať žalobcovi viac než čoho sa domáha. Súd však v zmysle citovaného ustanovenia nie je viazaný ani tou časťou petitu, ktorou sa žalobca domáha, aby bola viacerým žalovaným uložená povinnosť plniť spoločne a nerozdielne (porov. uznesenie NS SR sp. zn. 1 Co 2/98, uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 51/1998). Ak súd zistí, že žalovaní nezodpovedajú spoločne a nerozdielne, nič mu nebráni, aby - za rešpektovania obmedzenia § 153 ods. 2 O. s. p. - zaviazal žalovaných v správnom pomere.

23. V prerokúvanej veci sa teda žalobca domáhal zaplatenia žalovanej sumy voči obom žalovaným spoločne a nerozdielne, hoci ich solidarita z právneho predpisu nevyplýva. Súd však touto solidaritou nie je viazaný, nemôže ale prekročiť rozsah návrhu. Ako možno dovodiť z judikatúry, ktorý riešila povahu

záväzku veriteľa a dlžníka (porov. R 2/1968, R 2/1975) a ktorá je vo svojej podstate použiteľná aj pre riešenie vzťahu poisťovateľa a škodcu, po obsahovej stránke nie je vzťah záväzku poisťovateľa a škodcu v ničom odlišný od solidarity - veriteľ sa môže (ak sú splnené zákonné podmienky) domáhať splnenia záväzku voči ktorémukoľvek z nich (alebo obom) a splnením niektorého z nich zanikne aj záväzok voči druhému povinnému. Keďže ide obsahovo o to isté, mohol súd upraviť nesprávny petit žalobcu do správnej, obsahovo však v podstate totožnej podoby. Preto (analogicky k už citovanému judikátu R 2/1975) súd uložil žalovaným zaplatiť sumy priznaného zadostučinenia v peniazoch tak, že plnením jedného zanikne v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného (výrok I). V prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok II).

IV. Povaha záväzku žalovaných

24. O náhrade trov rozhodol súd podľa § 142 ods. 1 a 3 O. s. p. Žalobcovia síce nemalo vo veci plný úspech, ale priznaná suma finančného zadostučinenia závisela od úvahy súdu, v dôsledku čoho majú napriek tomu nárok na náhradu všetkých trov konania. Účelne vynaložené trovy žalobcov, ktorí sú oslobodení od súdneho poplatku podľa § 4 ods. 2 písm. i) zák. č. 71/1992 Zb., predstavujú len trovy právneho zastúpenia. Tarifná hodnota veci ochrany osobnosti s požadovanou náhradou nemajetkovej ujmy sa podľa § 10 ods. 8 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. určuje jednotne sumou 2.000 €. Základná sadzba tarifnej odmeny z tejto sumy (v zmysle § 13 ods. 2 znížená o 50 % za zastupovanie dvoch a viacerých žalobcov) v zmysle § 10 ods. 1 vyhl. č. 655/2004 Z. z. predstavuje 45,65 €. Súd za nahraditeľné trovy právneho zastúpenia považoval u každého žalobcu, ktorí boli spoločne zastúpení, sumu 259,85 €, ktorá pozostáva zo

- základnej sadzby odmeny za 4 úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie žaloby, účasť na 2 termínoch pojednávania - § 13a ods. 1 písm. a/, c/ a d/ vyhl. 655/2004 Z. z.) po 45,65 €, teda celkovo 182,60 €,

- paušálnej náhrady (§ 16 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z. z.) za dva úkony v roku 2015 po 8,39 € a dva úkony v roku 2016 po 8,58 €, teda celkovo 33,94 €,

- dane z pridanej hodnoty (§ 18 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z. z.) vo výške 20 % zo sumy $182,60 + 33,94 = 43,31$ €,

a navyše sumu 276,31 € u všetkých žalobcov spolu, ktorá pozostáva z

- cestovných náhrad na pojednávania 18. marca 2016 (§ 16 ods. 4 vyhl. č. 655/2004 Z. z.) za cestu Trnava - Dunajská Streda a späť, celkovo 118 km, v tom:

- tzv. kilometrovné vo výške 0,183 €/km, teda spolu 21,59 €,

- pohonné hmoty - spotreba (neuvádzaná v osvedčení o evidencii) bola určená na 6,6 l/100km, priemerná cena pohonných hmôt 0,994 €/l, celkové náklady na pohonné hmoty preto predstavujú $(1,18 \times 6,6 \times 0,994 =)$ 7,74 €,

- cestovných náhrad na pojednávania 22. apríla 2016, v tom:

- tzv. kilometrovné 21,59 €,

- pohonné hmoty - spotreba 6,6 l/100km, priemerná cena pohonných hmôt 0,994 €/l, celkové náklady na pohonné hmoty preto predstavujú $(1,18 \times 6,6 \times 0,994 =)$ 7,74 €,

- náhrady za stratu času za cestu na dve pojednávania v roku 2016 vždy po 6 polhodín po 14,30 € (§ 17 ods. 1 vyhl. č. 655/2004 Z. z.), teda celkovo $(85,80 + 85,80 =)$ 171,60 €,

- daň z pridanej hodnoty (§ 18 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z. z.) vo výške 20 % zo sumy $21,59 + 7,74 + 21,59 + 7,74 + 171,60 = 46,05$ €.

Po zohľadnení počtu účastníkov tak majú žalobcovia nárok na náhradu celkovo $4 \times 259,85 + 276,31$ €, teda 1.315,71 €.

Keďže si však právny zástupca žalobcov vyúčtoval trovy právneho zastúpenia vo výške len 885,25 €, nemohol mu súd priznať viac (§ 153 ods. 2 O. s. p. per analogiam).

Pri rozdelení náhrady trov medzi účastníkov na jednej strane súd vychádzal per analogiam z § 140 ods. 1 druhej vety O. s. p., podľa ktorého spoločné trovy platia účastníci podľa pomeru účasti na veci a na konaní. Pomer žalobcov na konaní bol udaný pomerom nimi žiadaných súm, teda 30 : 30 : 20 : 20, a v tomto pomere im treba priznať aj náhradu trov konania. Žalobkyni v 1. rade tak patrí 30 %, ostatným žalobcom po 20 % zo sumy vyčíslenej ich právnym zástupcom. Solidárna zaviazanosť žalovaných bola vyslovená s ohľadom na to, že ich pomer na konaní sa (ako už bolo uvedené) najbližšie podobá solidarite. Priznanú náhradu treba zaplatiť do rúk advokátskej kancelárie (§ 149 O. s. p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné odvolanie, ktoré možno podať do 15 dní od doručenia jeho rovnopisu písomne na podpísanom súde alebo ústne do zápisnice na ktoromkoľvek okresnom súde.

V odvolaní treba popri označení súdu, ktorému je adresované, dátume a podpise odvolateľa uviesť tiež, v akom rozsahu sa tento rozsudok napáda, v čom sa tento rozsudok alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha. Odvolanie proti tomuto rozsudku možno odôvodniť len tým, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O. s. p., b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, d) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, e) doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (§ 205a O. s. p.), alebo f) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Ak žalovaní dobrovoľne nespĺnia povinnosť uloženú týmto rozhodnutím, môžu sa žalobcovia domáhať jej uspokojenia v exekúcii.